

Osada Zlatý Kopec s budovou bývalé cáčovny, nyní rekreačním domem, u Hrazeného potoka.

Zajímavá místa Karlovarského kraje – přírodní park Zlatý Kopec

Stanislav Wieser, Karlovy Vary

Až do 60. let minulého století stál nad údolím Zlatého potoka v průseku lesa hraniční zátaras. Když byl plot odklizen v důsledku vybudování pevné zdi kolem Západního Berlína, vypravil jsem se na lyžích tímto průsekem za poznáním odlehlého koutu severozápadně od Božího Daru. V příkrém sjezdu k Českému Mlýnu jsem zlámal běžky a potom jsem se bořil ve vlastní stopě zpět až do setmění. Pohodlnější poznávání lesnatého hřbetu na opačné levobřežní straně Zlatého potoka nabídla Mílovská silnice. Po jejím vyústění na plán zaniklého Mílova, kde stála tenkrát jen opuštěná hlídková věž pohraniční stráže, otevřel se pohled na stále ještě nepřístupnou saskou část hor.

Stav krajiny nynějšího přírodního parku Zlatý kopec je historicky spjat s hornickým osídlením a s jeho vzestupy a pády až ke stavu hledání podstaty krušnohorské krajiny pro péči o kulturní a přírodní dědictví. Původní osídlení saskými horníky se šířilo od Božího

Daru již v 16. století do horní partie údolí Zlatého potoka. Osada měla název Kaff, na kteréžto jméno dosud odkazuje Kaffenbergská cesta vedená od Božího Daru kolem štol Johannes a Kohlreuter (web 1). Z poválečného vysídlení přes neúspěšné dosídlení zapadl tento kout hor téměř do zapomnění. Odlehlost údolní osady Zlatého Kopce zlákala jen pár chalupářů a nebyla naštěstí dost lákavá pro rozvíjející se chataření v šedesátých letech. Přesto i zde se později projevila touha po rekreačním objektu obydlím zvonice, která byla ve vsi vysvěcena roku 1905 a nyní je přestavěna k nepoznání. Nověji přibýly i jiné, pro tradici místa nepatřičné, objekty. Počet stálých obyvatel v poválečných letech dosáhl nejvíce 10 a do současnosti klesl na 1. Zato počet zdejších rekreatů, pěších turistů, cyklistů a lyžařů stoupá. Zákaz vjezdu po silnici do Zlatého Kopce byl tímto tlakem rekreatů zrušen. Ani zájemci o prohlídkovou štolu Johannes (web 2) by se nedostali na parkoviště pod ní.

Nově vystavěná kaple svatého Jana Nepomuckého v bývalém Mílově.

Z hlediska zájmu ochrany krajinného rázu byl park vyhlášen ještě včas, tedy v roce 1995. Celý leží ve správním území města Božího Daru a má rozlohu 1700 ha. Hranici na východní straně tvoří říčka Černá, za kterou je německé chráněné území přírody Fichtelgebirge. Od turistického rozcestí Pod Špičákem je vedena hranice parku po silnici na Myslivny a po odbočce na Zlatý Kopec je převedena na Mílovskou silnici a po ní až do cípu hranice u Halbemeile. Po státní hranici obepíná území parku ze západní a severovýchodní strany zpět do údolí Černé. Na Hraničním vrchu (936 m) se zachoval mezník číslo 8 z roku 1729, z doby vlády saského krále Augusta II. Silného. Mezi novodobými mezníky s čísly 8/3 a 8/4 u pěšiny, která je hlouběji na saské straně, leží odlomený menší historický hraničník s číslem 311 a písmeny AR, což je monogram Augustus Rex (Linhart 2021). Tyto hraniční mezníky, případně další dosud nenalezené, nejsou vyznačeny v mapách.

V Arníkách z předchozích dvou let byla přitažlivost zajímavých míst Karlovarského kraje spojena s pověstmi zejména o skalách. Pro krajinu kolem Tetřeví hory a Kaffenbergu, kde lesy skrývají dost skal, jsem žádnou pověst nenašel. Ale ti, kteří už zde nejsou, kteří tady hledali zlato a nacházeli pro sebe cenné kovy,

určitě pověsti v souvislosti se svým činěním sprádali. Po horníciích zůstaly obdivuhodné stopy v podzemí, ve štolách a dómech těžebních komor. Od roku 2013 otevřený prohlídkový důl Johannes je úžasným svědkem zdejší historie. Na povrchu je patrný vstupním zařízením pro návštěvníky, zatímco množství dalších vstupů do jeho štol a šachet skrývá les, suť a zabezpečovací mříže. Po Kaffenberské cestě se do toho revíru vstupovalo symbolicky nazvanou Zlatokopecskou bránou mezi nepříteli nápadnými skalisky.

Také na protější straně údolí u Hrazeného potoka byly raženy štolý. Jejich tajemná vyústění ovšem nejsou pozvánkou k prolézání do nich. Zato v údolí Komářího potoka Holubí skály (web 3) lákají romantiky a horolezce. Když se jim říkávalo „skalaky“, byl jsem účasten nadšení z nich při výcviku kamarádů z Horské služby. Už je tomu víc než půl století, co ani mé nadšení z nich neopadá. Ve zdejší fylitové hornině skály vytvarovala čtvrtohorní eroze. Dnes pozorujeme jen proměny lesa kolem nich, padl a zase roste dál. Pro horolezce jsou popsány v jejich průvodci (web 4). Popisuje 6 skal se 47 cestami. Romantiky přilákají jen tehdy, uslyší-li zde zvučící „ticho“ lesa.

Přírodním parkem Zlatý kopec není vedena žádná turisticky značená cesta, ale protínají je

dvě cyklotrasy. Při pohledu na vrstevnicovou mapu je volba trasy na kole zřejmě podle jejího sklonu.

První trasa po silnici od Mysliven po krátkém stoupání přechází do dlouhého sjezdu přes Zlatý Kopec až ke státní hranici v Českém Mlýnu. Zdejší mlýn byl podobný tomu existujícímu na saské straně, ale byl zbourán po zřízení hraničního pásma. V místě, kde stávala restaurace, byla později budova pohraniční strážce, na níž je dosud zachována věžička pro strážce. Po zrušení ostrahy hranice koncem 60. let minulého století sloužila budova dětskému táboru „Hraničář“. Z té doby se zachovalo na okraji mýtiny za budovou 5 ubytovacích chat (tím doplňuji údaje na webu 5). Areál se skrývá do vegetace a ztrácí se i stopa po vlastníkovi či zdejším hospodáři. Nepodařilo se mi zjistit ani původ pomníku vlevo od budovy tábora – určité jej nepostavila rodina Hažmichů, jejíž jméno je bílou barvou vepsáno do niky stély. Po dlouhém sjezdu do Českého Mlýna zákonitě následuje stoupání. O co kratší je oproti sjezdu, tím strmější je údolím Komářského potoka. Z cesty lze zahlédnout v korytě potoka hraniční mezník vyřtý a bíle natřený na břehovém balvanu. Výše vlevo od cesty je svah s Holubími skálami. Při pěším výstupu na skalní hradbu lze nalézt místa s rozhledem, většinou značně omezeným lesem. Na rozcestí s Milovskou silnicí naproti turistickému přístřešku stojí jedna z mála zdejších zachovalých historických památek. Pomníček Antonu Grégrovi, vojákovi padlému počátkem první světové války. Na informační tabuli u přístřešku je dávná podoba pomníčku a zmizelých chalup Milova, přejmenovaného v poválečné době na Rozhraní.

Kdo se naopak rozhodne nad Myslivena pro pohodlnou jízdu okrajem parku, zvolí trasu po Milovské silnici bez provozu motorových vozidel. Většina cyklistů šlape pro dosažení vytyčeného počtu ujetých kilometrů, nebo se dokonce žene pomocí elektromotoru a nemá čas rozhlížet se kolem cesty. Tak si sotva všimne koncem léta rozkvétajících trsů modrých zvonků hořce tolitovitého, původem známého především z Krkonoš. Jeden ze vzpomínaných mých kamarádů z Božího Daru mi v roce 1970 ukazoval jediný trs toho

- ▲ Skalní útvary nad údolím Komářského potoka se jmenují Holubí skály, ale je užíván i název Holubí skalky.
- ▲ Historický mezník na hranici Škotska a Čech, postavený za saského krále Augusta Silného roku 1729. Písmena AR znamenají Augustus Rex.

hořce na okraji louky blízko bývalé hájovny, již připomíná křížek u Ježíškovy cesty severně od rozcestí Pod Špičákem. Může to potvrzovat rozšíření této květiny z míst vysazení. Další místo nepůvodního výskytu hořců tolitovitých v Krušných horách bývalo tehdy uvedeno nad Suchou u Jáchymova. Kdo se nyní vydá

- ▲ Hraničník na kameni Komářského potoka (Mückebach) mezi Českem a Saskem.
- ▲ Pomník Antona Gregra, lesníka z Mílova, který padl v 1. světové válce. Všechny fotografie Stanislav Wieser.

po lesních cestách odbočujících z Mílovske silnice, nejspíš nějaký ten hořeček najde.

Na Tetřeví hoře (1005 m) a celém jejím hřebetu přes Komářský vrch až k Holubím skalám je spleť lesních cest. V typickém loveckém revíru ovšem není snadné spatřit na cestách jelení zvěř a dávno již se tady neobjevil žádný tetřev. Tetřívci ubývají i na pláních západně od Božího

Daru, kde je okrajové a zároveň nejfrekventovanější území přírodního parku. Tam u Tokaniště, na státní hranici, je nejvyšší bod parku v místě zvaném Hubertky – 1031 m n. m. Není odtud žádný rozhled po okolí, ostatně i jiné vrcholy v rozlehlých smrčínách parku umožňují výhled jen z přechodně odlesněných ploch. Výhled je až od Mílova. Na saské straně hor, odtud v severovýchodním směru k Markersbachu, je na obzoru hora vypadající jako stolová, vyčnívá na ní věž horní nádrže přečerpávací vodní elektrárny. Zaniklý Mílov není na území parku, ale stal se cílem výletů jak od Božího Daru, tak od saského Breitenbrunn. Ve zdejší samotě byla v roce 2014 postavena replika kaple sv. Jana Nepomuckého, svěťce společného pro oba národy, jež se tu potkávají. Na informační tabuli je širší popis místa s fotografií původní kapličky, na které nebyla věžička se zvonem, takže nejde doslova o kopii původní stavby. Na tabuli uvedený místní název Rozhraní je naopak zastaralý oproti Mílovu uživanému na současných mapách.

V souvislosti s volně přístupnou státní hranicí, která vymezuje delší část hranice přírodního parku Zlatý kopec, ještě stojí za zmínku, že nejbohatší spektrum rostlinstva zdejšího bioregionu lze najít na vlhkých loukách chráněného území přírody Halbemeiler Wiesen, tedy za státní hranicí na německé straně. Sousedící přírodní park je vegetačně výrazně odlišný na většině svého území. Jen v údolí Černé jsou i u nás botanicky zajímavé louky zahrnuté do území přírodního parku. V nich se terén vlní nápadnými sejpy z období rýžování cínových rud a jimi i zde se připomíná nově vyhlášená a objevená historická kulturní krajina Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří, památky světového dědictví UNESCO (web 6). ■

Literatura:

web 1: <http://zanikleobce.cz/index.php?detail=1439311>

web 2: <https://stolajohannes.cz>

web 3: <http://lokalita.geology.cz/4095>

web 4: <http://www.horolezeckeprovodce.cz/databaze-skaly/sektor-170-holubi-skaly.htm>

web 5: <http://zanikleobce.cz/index.php?obec=13463>

web 6: <http://montanregion.cz/cs/montanregion.html>

Linhart J. (2021): „Augustův“ hraniční kámen nad Českým mlýnem. – Sborník Společnosti pro výzkum kamenných křížů 2021: 9–11.

- ▲ Arnika horská na zarůstajících rýžovníckých odvalech (sejpech) v údolí Černé pod Božím Darem.
- ▼ Zajímavá místa Karlovarského kraje – přírodní park Zlatý Kopec (str. 61). Trsy hořců tolitovitých se rozrůstají pod krajnicí Mílovské silnice. Obě fotografie Stanislav Wieser.

